

Браунагель Андрій Валерійович,
аспірант, Державний податковий університет

Braunahel Andrii, PhD student, State Tax University,
<https://orcid.org/0000-0003-3231-5181>

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

STRATEGIC DIRECTIONS OF THE DEVELOPMENT OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN UKRAINE

Браунагель А. В. Стратегічні напрями розвитку
соціального підприємництва в Україні. *Український
журнал прикладної економіки та техніки.*
2025. Том 10. № 1. С. 170 – 175.

Braunahel A. Strategic directions of the development
of social entrepreneurship in Ukraine. *Ukrainian
journal of applied economics and technology.*
2025. Volume 10. № 1, pp. 170 – 175.

У статті розглянуто сучасний стан і перспективи розвитку соціального підприємництва в Україні, зокрема його економічне та соціальне значення для країни в умовах постійних трансформацій. Особливу увагу приділено актуальним викликам і бар'єрам, які стоять перед соціальними підприємствами, таким як відсутність ефективної правової та фінансової підтримки, а також недостатній рівень обізнаності серед громадськості та бізнесу щодо потенціалу цього сектору. У статті також розглядаються міжнародні приклади успішного розвитку соціальних підприємств та адаптація таких моделей до українських умов. Важливою складовою статті є аналіз можливостей для інтеграції соціальних підприємств у процеси економічного відновлення після війни, зокрема через залучення інноваційних методів фінансування та підтримки.

Ключові слова: соціальне підприємництво, стратегії розвитку, інституційна підтримка, нормативно-правове регулювання, міжнародний досвід.

The article provides a comprehensive analysis of the current state and prospects of social entrepreneurship in Ukraine, highlighting its economic and social significance in ongoing transformations. The author focuses on the existing challenges and barriers social enterprises face, such as the lack of effective legal and financial support and the insufficient level of awareness among the public and business sectors regarding the potential of this field. The study also examines international examples of successful social enterprise development and the adaptation of these models to the Ukrainian context. The article explores the role of social enterprises in promoting sustainable development and job creation and addressing pressing social issues such as poverty, inequality, and environmental degradation. Additionally, the author emphasizes the need to strengthen the legal framework to foster a more conducive environment for social entrepreneurship. This includes implementing financial instruments and investment incentives and developing social clusters to support social enterprises' growth. The article also discusses the potential for social enterprises to contribute to Ukraine's economic recovery after the war, mainly through innovative financing methods, such as impact investing, crowdfunding, and partnerships with international organizations. The research highlights the importance of education and training programs for aspiring social entrepreneurs and the development of a national strategy to promote social entrepreneurship as a key driver of socio-economic development. Furthermore, the article outlines the role of government, non-governmental organizations, and the private sector in supporting the growth of social enterprises in Ukraine. The author proposes policy reform recommendations and suggests creating an enabling ecosystem that encourages collaboration among all stakeholders, fosters innovation, and maximizes the impact of social enterprises in addressing Ukraine's most pressing social challenges.

Keywords: social entrepreneurship, development strategies, institutional support, regulatory framework, international experience.

Вступ

Останнім часом концепція соціального підприємництва стає дедалі актуальнішою як важливий інструмент сталого розвитку. Зростаючі соціальні виклики, економічна нестабільність та необхідність посилення соціальної відповідальності бізнесу вимагають нових підходів до підтримки підприємств із соціальною місією. Соціальне підприємництво сприяє інтеграції вразливих груп населення, створенню робочих місць, зниженню рівня бідності та зміцненню соціальної згуртованості. Водночас чинні механізми регулювання та підтримки цього сектору в Україні залишаються несистемними та малоефективними.

Соціальне підприємництво – це багатогранне явище, що поєднує економічні, соціальні та управлінські аспекти, привертаючи увагу українських дослідників, які вивчають різні напрями його розвитку. Серед вітчизняних дослідників найбільшу увагу соціальному підприємництву у своїх працях приділяють Л. Лазебник, Н. Ружинська, О. Марченко, В. Кифяк, Л. Малиш, В. Гурочкіна, А. Попович, О. Кацора, О. Петрик, Л. Червінська та інші. Попри зростаючу актуальність соціального підприємництва, низка важливих аспектів його розвитку в Україні залишається невирішеною. Серед ключових проблем можна виокремити нестабільність нормативного регулювання, обмежений доступ до фінансових ресурсів та слабку інтеграцію у механізми державної підтримки.

Формулювання цілей статті

Метою написання статті є обґрунтування стратегічних напрямів розвитку соціального підприємництва в Україні шляхом аналізу існуючих викликів, нормативно-правових умов, механізмів державної підтримки та можливостей інтеграції соціальних підприємств у національну економіку.

Виклад основного матеріалу дослідження

Соціальне підприємництво виступає дієвим механізмом вирішення актуальних суспільних проблем через підприємницьку діяльність. Його головна відмінність від традиційного бізнесу полягає у пріо-

ритетності соціального ефекту. Якщо для комерційних компаній соціальна відповідальність є лише додатковим аспектом їхньої роботи, то для соціальних підприємств створення позитивного впливу на суспільство є основною метою.

Інституційна підтримка соціального підприємництва відіграє ключову роль у зміцненні суспільного добробуту та є невід’ємною частиною стратегії розвитку соціальної економіки й сталого бізнесу. Для досягнення цих цілей необхідно, щоб інституції на різних рівнях сприяли створенню сприятливої екосистеми соціальних підприємств, здатних позитивно впливати на соціально-економічний розвиток.

Екосистема соціального підприємництва (ЕСП) охоплює широкий спектр зацікавлених сторін, серед яких державні установи, бізнес-сектор, інвестори, освітні заклади та засоби масової інформації. Кожен із цих учасників відіграє ключову роль у формуванні сприятливого середовища для розвитку соціальних підприємств [22]. Соціальні підприємства в умовах війни забезпечують критичні потреби населення через гуманітарну допомогу та підтримку соціально вразливих груп, сприяють інтеграції постраждалих, відновленню економіки та розвитку місцевих громад [20].

Екосистема соціального підприємництва розглядається як сукупність умов, що сприяють створенню, розвитку та стабільному функціонуванню соціальних підприємств. Вона включає такі ключові елементи, як правова та фінансова підтримка, освітні та консультаційні ресурси, соціальна інфраструктура, а також взаємодія між державою, бізнесом, неурядовими організаціями та громадянським суспільством. Ефективна екосистема забезпечує можливість для запуску соціальних підприємств, їхнього масштабування, фінансової стійкості та досягнення значного соціального ефекту. Тому, пропонуємо розглянути основні напрями регулювання соціального підприємництва, які можна адаптувати в Україні із урахуванням національних особливостей (табл. 1).

Таблиця 1. Напрями регулювання соціального підприємництва

Напрями	Обґрунтування	Рекомендації
Використання кластерного підходу як інструменту регулювання	Кластеризація соціальних підприємств є основою у механізмі ефективного регулювання, що дозволяє враховувати специфіку діяльності підприємств залежно від регіональних, галузевих чи соціальних умов.	Запровадити державні програми кластерної підтримки для соціальних підприємств. Визначити чіткі критерії для кластеризації, які враховують потреби підприємств залежно від розміру, соціальної місії чи територіального контексту. Забезпечити кластерні платформи для обміну досвідом, залучення інвестицій та координації з державними органами.
Розробити правову базу для соціального підприємництва	В Україні наразі відсутнє чітке законодавче визначення соціального підприємництва, що ускладнює регулювання та підтримку.	Визначити в законодавстві поняття «соціальне підприємство», його критерії та відмінності від традиційного бізнесу. Створити правовий статус для соціальних підприємств, який би давав їм доступ до податкових пільг, грантів та інших форм підтримки. Ввести законодавчі норми, які регулюють звітність соціальних підприємств, зокрема обов’язкове декларування соціального впливу.
Фінансова підтримка як інструмент регулювання	Державна фінансова підтримка є ключовим чинником розвитку соціального підприємництва.	Запровадити державні програми грантової підтримки для соціальних підприємств. Надати доступ до пільгових кредитів через спеціальні державні чи приватно-державні фінансові установи. Розробити систему податкових пільг для підприємств, які реалізують соціальні проекти.
Розвиток інфраструктури підтримки	Наявність організаційної та технічної інфраструктури сприятиме зростанню соціального підприємництва.	Створення державних та регіональних центрів підтримки соціального підприємництва для консультацій, навчання та залучення інвесторів. Забезпечити доступ до спільного використання інфраструктури (офіси, технології) для малого соціального бізнесу.
Інформаційно-просвітницька діяльність	Брак інформації про можливості соціального підприємництва обмежує розвиток.	Запровадження державних інформаційних кампаній, які популяризують успішні приклади соціального підприємництва. Проведення форумів, конференцій та тренінгів для соціальних підприємців. Забезпечення інтеграції соціального підприємництва в освітні програми для майбутніх підприємців.
Інтеграція міжнародного досвіду	Адаптація кращих світових практик із урахуванням національних особливостей дозволяє пришвидшити розвиток національної системи.	Адаптація досвіду кластеризації соціальних підприємств з ЄС, наприклад, моделі кооперативів або регіональних кластерів (як у Бельгії чи Нідерландах). Залучення міжнародних донорів до фінансування соціальних підприємств в Україні. Впровадження інноваційних методів, наприклад, краудфандинг, для фінансової підтримки підприємств.
Моніторинг та оцінка соціального впливу	Для ефективного регулювання важливо розуміти реальний соціальний вплив діяльності соціальних підприємств.	Розробка стандартизованих показників для вимірювання соціального впливу. Запровадження обов’язкової звітності для соціальних підприємств, що отримують державну підтримку. Створення національної бази даних для відстеження діяльності соціальних підприємств та оцінки їхнього внеску в соціальну економіку.
Покращення взаємодії з місцевою владою	Місцева влада відіграє важливу роль у розвитку соціального підприємництва.	Сприяння децентралізації підтримки соціального підприємництва через залучення місцевих органів влади. Розробка програм партнерства між соціальними підприємствами та місцевими громадами. Створення локальних грантових фондів для підтримки соціальних підприємств.

Джерело: розроблено автором

Застосування кластерного підходу та міжнародного досвіду дозволить розробити дієву стратегію регулювання, яка сприятиме розвитку соціального підприємництва в Україні.

Отже, ефективна екосистема для соціального підприємництва повинна включати різноманітні ресурси, партнерські зв'язки, підтримку держави та міжнародний обмін досвідом, щоб соціальні підприємства могли стати стабільними та впливовими гравцями у вирішенні соціальних викликів. Комплексний підхід до розвитку соціального підприємництва є критично важливим для ефективною підтримки економічного та соціального відновлення України, особливо в умовах післявоєнного відновлення. Запровадження спеціальних правових форм та механізмів підтримки для соціальних підприємств дозволить не тільки вирішувати важливі соціально-економічні проблеми, а й сприятиме сталому розвитку бізнесу, орієнтованого на соціальний вплив.

Адаптація міжнародного досвіду соціального підприємництва до умов воєнного часу в Україні є важливим інструментом для підтримки населення, відновлення економіки та зміцнення регіональної стійкості. З метою адаптації світової практики для цілей розвитку соціального підприємництва в Україні розглянемо досвід країн Європейського Союзу, Великобританії, Канади, Індії (табл. 2).

Таблиця 2. Шляхи адаптації та рекомендації для впровадження кращих зарубіжних практик соціального підприємництва в Україні

Напрямок	Опис та рекомендації
Аналіз потреб та ресурсів	Враховуючи приклад «АРОРО» [4], важливо ідентифікувати першочергові виклики в Україні, такі як очищення територій від мін, підтримка переселенців або створення нових робочих місць. З цією метою необхідно визначити доступні ресурси (технології, експертиза, фінансування) та адаптувати інноваційні рішення під місцеві умови.
Локалізація технологій та методів	Застосування штурів для розмінування, як у «АРОРО», можна адаптувати шляхом розвитку локальних ініціатив з підготовки таких тварин або залучення подібних дешевих, але ефективних технологій. Аналогічно, технологічні рішення, як у «Techfugees» [17] або «Samasource» [6], можуть бути адаптовані до потреб внутрішньо переміщених осіб та постраждалих від конфлікту регіонів, наприклад, через створення ІТ-шкіл або платформ для зайнятості.
Розвиток соціальних стартапів	Організації на кшталт «Re:Coded» [14] та «Samasource» [6] демонструють успішність ініціатив із навчання та працевлаштування у цифровій сфері. В Україні доцільно створити освітні хаби, які навчать людей програмуванню, дизайну чи основам бізнесу, надаючи можливості працювати віддалено навіть у складних умовах.
Впровадження доступних технологій для сільськогосподарства	Використовуючи досвід «Proximity Designs» [13], можна адаптувати рішення для підтримки фермерів у регіонах, які постраждали від конфлікту. Наприклад, створення доступних систем зрошення, теплиць чи технологій для підвищення врожайності може сприяти економічній стабілізації.
Підтримка переселенців та біженців	На основі прикладів «Refugee Company» [15] та «Humanwire» [8] в Україні можна розвивати підприємства, які забезпечують зайнятість переселенців. Такі проекти можуть включати сфери громадського харчування, виробництва одягу чи побутових послуг. Також можна впровадити краудфандингові платформи для цільової допомоги переселенцям.
Забезпечення базових потреб у складних умовах	Уроки «Sanergy» [18] можна використати для створення рішень у сфері санітарії в регіонах з високою щільністю населення або у місцях, де проживають переселенці. Впровадження мобільних санітарних станцій або недорогих екологічних рішень може покращити умови життя.
Популяризація спорту та соціальної інтеграції	Досвід «PeacePlayers International» [12] доцільно адаптувати для України через організацію спортивних програм, які допомагають інтегрувати молодь з постраждалих регіонів, формуючи спільноти та підтримуючи емоційний стан.
Мультисекторальна співпраця	Залучення міжнародних партнерів, локальних громад та державних органів сприятиме адаптації закордонного досвіду в Україні. Важливо інтегрувати ці практики в державну політику, створюючи умови для їх сталого розвитку.

Джерело: розроблено автором на основі [4; 6; 8; 12; 13; 14; 15; 17; 18]

Крім цього, впровадження програм акселерації соціального підприємництва за прикладом MaRS Discovery District [10] принесе додатковий соціальний ефект. MaRS Discovery District, розташований у Торонто, є найбільшим міським інноваційним хабом у Північній Америці та надає пряму підтримку стартапам, створює спільноти новаторів та прискорює впровадження високоефективних рішень для вирішення найактуальніших світових проблем. Впровадження подібних законодавчих та підтримуючих ініціатив в Україні може сприяти розвитку соціального підприємництва та забезпечити стійке фінансування соціальних проектів. MaRS об'єднує дослідницькі установи, підприємців, венчурних інвесторів, великі корпорації та урядові структури, створюючи унікальну екосистему для розвитку інновацій, надає стартапам доступ до менторства, фінансування, інфраструктури та бізнес-мереж.

З метою адаптації зарубіжного досвіду MaRS Discovery District в Україні вважаємо за доцільне впровадити такі заходи:

1. Створення інноваційного хабу. Україні потрібен масштабний інноваційний центр, який би поєднував підприємців, науковців, інвесторів та державні установи. Найкращі локації для такого хабу – Київ, Львів, Харків, Одеса, оскільки ці міста мають потужні університети, розвинену ІТ-інфраструктуру та

стартап-спільноти. У цьому просторі можуть діяти акселераційні програми, лабораторії досліджень і тестування, а також коворкінги для стартапів.

2. Розвиток акселераторів для соціального підприємництва. Акселераційні програми є ключовим елементом MaRS Discovery District, тому Україні необхідно розширити та підтримати наявні ініціативи, такі як Ukrainian Social Venture Fund [19] або 1991 Open Data Incubator [1]. Доцільно розширювати для соціальних підприємств спеціальні навчальні курси, менторські програми та грантову підтримку, що допоможе їм масштабувати бізнес та збільшити соціальний вплив.

3. Залучення державного та приватного сектору для забезпечення сталого розвитку інноваційного хабу. З цією метою доцільно розширювати пільгові умови для соціальних стартапів, зокрема податкові знижки, гранти або дешеві кредити. Важливим аспектом у цьому напрямі діяльності є залучення великого бізнесу та міжнародних організацій через програми корпоративної соціальної відповідальності (CSR) та партнерські інвестиції у соціальні стартапи.

4. Запуск венчурного фонду для соціального бізнесу. В Україні варто створити аналог MaRS Impact Investing Fund [9], який інвестуватиме у соціальні підприємства та інноваційні стартапи з великим потенціалом соціального впливу. Фонд може фінансуватися за рахунок грантів, державних програм та приватних інвесторів. Це дозволить забезпечити стартапам довгострокове зростання та мінімізувати фінансові ризики.

5. Інтеграція університетів та науки в інноваційний процес. Одна з ключових сильних сторін MaRS Discovery District – тісна співпраця з науковими установами. В Україні можна створити подібні механізми комерціалізації наукових досліджень через стартап-інкубатори при університетах. Такий підхід вже частково реалізовано через «Підприємницький університет» (YEP) [21], яким допомагає молодим науковцям перетворювати свої розробки на реальні бізнес-моделі. Адаптація досвіду MaRS Discovery District через інтеграцію університетів та науки в інноваційний процес передбачає створення механізмів комерціалізації наукових досліджень через стартап-інкубатори при університетах. Це і буде включати тісну співпрацю між науковими установами та бізнесом для перетворення наукових розробок на ринкові продукти. Хоча YEP вже робить кроки в цьому контексті, подальша адаптація моделі MaRS Discovery District передбачає розширення цієї співпраці, залучення більшої кількості науковців та створення спеціалізованих програм для комерціалізації наукових інновацій.

Таким чином, хоча YEP Incubator вже виконує важливу роль у розвитку підприємництва серед молоді та студентів, адаптація елементів MaRS Discovery District посилить акцент на інтеграції наукових досліджень та їх комерціалізації, що сприятиме більш тісному зв'язку між наукою та бізнесом в Україні.

6. Підтримка «зелених» та соціальних інновацій. Окремий напрям, який варто адаптувати, – це підтримка екологічно сталого бізнесу та «чистих» технологій. В Україні вже є ініціативи, що працюють у сфері відновлюваної енергетики та екологічного підприємництва, проте їм бракує фінансування та законодавчої підтримки. Створення спеціального фонду для таких проєктів дозволить прискорити їхній розвиток та інтеграцію у світову економіку.

7. Створення платформи для вимірювання соціального впливу. Для того, щоб ефективно оцінювати результативність соціальних підприємств, потрібно розробити механізми моніторингу та оцінювання соціального впливу. В Україні можна запровадити систему сертифікації для соціальних стартапів за прикладом MaRS, яка допомагатиме інвесторам та державним установам визначати, які проєкти насправді приносять користь суспільству.

Адаптація моделі MaRS Discovery District в Україні може суттєво змінити екосистему соціального підприємництва та інновацій. Завдяки створенню сучасного інноваційного хабу, запуску акселераторів, залученню фінансування та підтримці науки країна отримає нові можливості для розвитку бізнесу, що приносить не лише прибуток, а й значний соціальний ефект.

Цікавою для України (на основі досвіду Індії) ініціативою стає у повоєнній відбудові формування спеціальних фондів для фінансування соціальних підприємств, подібних до Aavishkaar [2] та Acumen Fund [3], які підтримують стартапи в інноваційних сферах діяльності із соціальним впливом. Варто запустити національну ініціативу на кшталт Startup Ukraine, яка надає менторську підтримку, податкові пільги та доступ до фінансування. У повоєнний період така програма може залучити молодь та підтримати регіональні ініціативи. Крім того, з метою підтримки для сільських регіонів, подібні до ініціативи до Національного Банку розвитку сільського господарства Індії (The National Bank for Agriculture and Rural Development (NABARD)) [11], сприяли би розвитку фермерських господарств, ремесел і сільського підприємства.

Адаптація досвіду Європейського Союзу щодо ініціативи, аналогічної до Social Business Initiative ЄС – Social Business Initiative UA, що підтримуватиме розвиток соціального підприємництва через фінансування, обмін досвідом та консалтинг. В Україні це дозволить знизити фінансовий бар'єр для запуску соціальних стартапів. Крім того, (за прикладом Бельгії) варто акцентувати увагу в Україні на концепції «соціальної мети» на законодавчому рівні, що гарантуватиме підприємствам статус соціального підприємства та полегшить доступ до фінансування, підтримуватиме підприємців через акселераційні програми, навчання, нетворкінг, менторство.

Адаптація цих практик дозволить створити в Україні сприятливе середовище для розвитку соціального підприємництва, підтримати економічне відновлення після війни та забезпечити сталий розвиток регіонів. Особливий акцент слід зробити на формуванні правової бази, впровадженні податкових пільг і розвитку мережевих ініціатив для підтримки соціальних підприємців.

Адаптація зарубіжного досвіду соціально-орієнтованого підприємництва в Україні потребує першочергового вдосконалення правової бази. На основі британської моделі Community Interest Companies (CICs) доцільно впровадити спеціальний правовий статус для соціальних підприємств із «замикаючою гарантією активів», щоб забезпечити спрямування прибутків на соціальні цілі. Це сприятиме залученню інвестицій у соціальні проекти та підвищить конкурентоспроможність соціальних підприємств у державних тендерах за рахунок оцінювання соціального впливу на основі концепції Social Value Act. Наявність законодавчих механізмів і пільгових умов для соціальних стартапів є критичним фактором для сталого розвитку цього сектору.

Однією з ключових ініціатив ЄС відносно розвитку соціального підприємництва у забезпеченні суспільного добробуту є «Європейський план дій для соціальної економіки» (Social Economy Action Plan [16]), який визначає стратегії та заходи для розвитку соціальної сфери. Другим важливим документом є «Європейський стовп соціальних прав», який встановлює 20 ключових принципів та прав для підтримки справедливих та добре функціонуючих ринків праці та систем соціального захисту [7]. Третім аспектом для вибору стратегічних напрямів є керівні принципи та рамки для вимірювання соціального впливу в рамках діяльності ЄС «Рамки соціальної економіки ЄС» [5], які доцільно взяти за основу, враховуючи євроінтеграційний курс України. Тому, на нашу думку, для розробки стратегічних напрямів механізму розвитку соціального підприємництва у забезпеченні суспільного добробуту України доцільно взяти зазначені базові ініціативи ЄС.

Основні принципи «Рамки соціальної економіки ЄС» є фундаментальними для побудови сталого соціального підприємництва, яке сприяє вирішенню ключових викликів сучасного суспільства.

1. Пріоритет суспільної місії. Соціальні підприємства в ЄС зосереджуються на вирішенні суспільних проблем, таких як бідність, нерівність, доступ до освіти та охорони здоров'я, інтеграція вразливих груп населення.

2. Демократичне управління. Організації соціальної економіки функціонують на основі участі працівників та інших зацікавлених сторін у прийнятті рішень.

3. Реінвестування прибутків. Більшість прибутків спрямовуються на досягнення соціальних цілей, а не на розподіл між власниками.

4. Інноваційність. Спрямованість на створення нових рішень для суспільних викликів через креативність та технології.

5. Екологічна стійкість. Інтеграція принципів зеленої економіки у діяльність соціальних підприємств.

6. Сприяння соціальній інклюзії та сталому розвитку. Забезпечення рівних можливостей для усіх соціальних груп та підтримка економічного зростання, яке враховує соціальні та екологічні обмеження.

7. Активна інтеграція різних зацікавлених сторін. Розвиток партнерства між урядом, бізнесом, громадськими організаціями та іншими учасниками для досягнення спільних соціальних цілей.

Соціальна економіка в Європейському Союзі вже довела свою ефективність у розв'язанні соціальних проблем, сприянні зайнятості та забезпеченні економічної стійкості. Впровадження принципів «Рамки соціальної економіки ЄС» в Україні дозволить адаптувати перевірені моделі, що допоможуть у формуванні більш справедливого ринку та розширенні можливостей для вразливих верств населення. Це сприятиме залученню інвестицій, підтримці соціальних підприємств через спеціальні фінансові механізми та створенню податкових стимулів.

Інтеграція принципів «Рамки соціальної економіки ЄС» у «Рамки соціальної економіки України» та у механізм розвитку соціального підприємництва в Україні є важливим кроком у забезпеченні суспільного добробуту та сталого розвитку.

Отже, розвиток соціального підприємництва за принципами ЄС є важливим кроком для інтеграції України в європейський економічний та соціальний простір. Інституційна, фінансова та освітня підтримка у поєднанні з міжнародною співпрацею дозволять ефективно забезпечити суспільний добробут і сприяти досягненню сталого розвитку. Рамки соціальної економіки України стануть ключовим інструментом для створення сильного соціального та економічного фундаменту післявоєнної держави.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Розвиток соціального підприємництва потребує створення комплексної екосистеми – підтримки, що включає державну, фінансову, правову та освітню підтримку. В Україні наразі відсутнє відповідне законодавство, яке б формалізувало статус соціальних підприємств та надало їм інституційну підтримку.

Досвід Великобританії, Канади, Індії та ЄС свідчить про ефективність соціального підприємництва у досягненні суспільного добробуту. Соціальні підприємства потребують стійких фінансових інструментів для зростання та масштабування. У Європейському Союзі діють спеціальні фонди підтримки соціального підприємництва, такі як European Social Fund+ та Social Business Initiative. Україні варто створити аналогічні механізми, включаючи грантові програми, пільгові кредити, державні інвестиційні фонди та механізми краудфандингу.

Розвиток соціального підприємництва в Україні потребує активної взаємодії між державою, бізнесом та громадянським суспільством. Запровадження державних програм підтримки у партнерстві з міжнародними організаціями сприятиме залученню додаткових ресурсів та впровадженню найкращих світових практик.

Література

1. 1991. Ventures. Accelerator. URL: <https://www.1991.vc/>.
2. Aavishkaar. URL: <https://aavishkaarcapital.in/>.
3. Acumen Fund. URL: <https://acumen.org/>.
4. APOPO. URL: <https://apopo.org/>.
5. Council recommendation on developing social economy framework conditions. URL: <https://www.socialeconomy.eu.org/eu-policies/>.
6. Data annotation and model evaluation solutions. URL: <https://www.sama.com/>.
7. European Pillar of Social Rights. URL: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/european-pillar-social-rights-20-principles_en.
8. Humanwire company profile. URL: https://tracxn.com/d/companies/humanwire/_DQ2OglDg7zxjXNoCAxmYR9TIUqxq9-5nccjfWo0NOnM.
9. MaRS Centre for Impact Investing. URL: https://venbridge.com/venture_capital/mars-centre-for-impact-investing/.
10. MaRS Discovery District. URL: <https://www.marsdd.com/>.
11. NABARD. URL: <https://www.nabard.org/content.aspx?id=2>.
12. PeacePlayers International. URL: <https://peaceplayers.org/>.
13. Proximity Designs. URL: <https://proximitydesigns.org/>.
14. Re:Coded. URL: <https://www.re-coded.com/>.
15. Refugee Company. URL: <https://refugeecompany.com/>.
16. Social Economy Action Plan. URL: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/european-employment-strategy/social-economy-and-inclusive-entrepreneurship/social-economy-action-plan_en.
17. Techfugees. URL: <https://techfugees.com/>.
18. The Sanergy Collaborative. URL: <https://www.sanergy.com/>.
19. Ukrainian Social Venture Fund. URL: <https://www.usv.fund/en>.
20. Гурочкіна В., Браунагель А. Соціальні підприємства в умовах війни vs ринок праці та демографічна ситуація України. *Сталий розвиток економіки*. 2024. №3(50), С. 271–282. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-41>.
21. Підприємницький університет. URL: <https://www.yepworld.org/university>.
22. Ревко А. Роль ключових стейкхолдерів у розвитку екосистеми соціального підприємництва регіонів України. *Економіка та суспільство*, 2023. №56. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-158>.

References

1. 1991. Ventures. Accelerator. Available at: <https://www.1991.vc/>.
2. Aavishkaar. Available at: <https://aavishkaarcapital.in/>.
3. Acumen Fund. Available at: <https://acumen.org/>.
4. APOPO. Available at: <https://apopo.org/>.
5. Council recommendation on developing social economy framework conditions. Available at: <https://www.socialeconomy.eu.org/eu-policies/>.
6. Data annotation and model evaluation solutions. Available at: <https://www.sama.com/>.
7. European Pillar of Social Rights. Available at: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/european-pillar-social-rights-20-principles_en.
8. Humanwire company profile. Available at: https://tracxn.com/d/companies/humanwire/_DQ2OglDg7zxjXNoCAxmYR9TIUqxq9-5nccjfWo0NOnM.
9. MaRS Centre for Impact Investing. Available at: https://venbridge.com/venture_capital/mars-centre-for-impact-investing/.
10. MaRS Discovery District. Available at: <https://www.marsdd.com/>.
11. NABARD. Available at: <https://www.nabard.org/content.aspx?id=2>.
12. PeacePlayers International. Available at: <https://peaceplayers.org/>.
13. Proximity Designs. Available at: <https://proximitydesigns.org/>.
14. Re:Coded. Available at: <https://www.re-coded.com/>.
15. Refugee Company. Available at: <https://refugeecompany.com/>.
16. Social Economy Action Plan. Available at: https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/european-employment-strategy/social-economy-and-inclusive-entrepreneurship/social-economy-action-plan_en.
17. Techfugees. Available at: <https://techfugees.com/>.
18. The Sanergy Collaborative. Available at: <https://www.sanergy.com/>.
19. Ukrainian Social Venture Fund. Available at: <https://www.usv.fund/en>.
20. Hurochkina, V., & Braunagel, A. (2024). *Sotsialni pidpriemstva v umovakh viiny vs rynok pratsi ta demohrafichna sytuatsiia Ukrainy* [Social enterprises in wartime vs the labor market and demographic situation of Ukraine]. *Stalyi rozvytok ekonomiky* [Sustainable Economic Development], no. 3(50), pp. 271–282. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-50-41>.
21. Pidpriemnytskyi universytet [Entrepreneurial University]. Available at: <https://www.yepworld.org/university>.
22. Revko, A. (2023). *Rol kluchovykh steikholderiv u rozvytku ekosystemy sotsialnoho pidpriemnytstva rehioniv Ukrainy* [The role of key stakeholders in developing the social entrepreneurship ecosystem in Ukrainian regions]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and Society], no. 56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-158>.

Стаття надійшла до редакції 05.01.2025 р.